

Alain Badiou'nun Çokluk Ontolojisi

[Alain Badiou's Ontology of Multiplicity]

Savaş ERGÜL

Dr., Hacettepe Üniversitesi, Felsefe Bölümü
savasergul@gmail.com

ÖZET

Alain Badiou, magnumopus'u sayılan *Being and Event* adlı eserinde, Varlık ve Olay diye ayırdığı iki düzey arasında kapanmayan gediği anlatır. Varlık alanında bir kopuşu açığa çıkaran olay kavramına geçmeden önce varlığa dair son derece ayrıntılı ve karmaşık bir analiz sunar. Bu analizin temeli "matematiğin ontoloji" olduğu savına dayanır. Bu Matematiksel ontolojinin temel iki savı, "Birin varolmadığı" ve varlığın "boşluk" olarak adlandırabileceğimiz "tutarsız çokluk" olduğudur. "Biz de bu yazıda, Türkiye'de daha ziyade olay ve siyaset görüşleri bakımından rağbet edilen Badiou'nun kışkırtıcı ontoloji kuramını ele alacağız. İlk "matematiğin ontoloji" olduğu, "Birin varolmadığı ve varlığın boşluk/tutarsız çokluk olduğu" savlarının, hangi kavram ve araçlardan hareketle geliştirildiğini; ikinci olarak da, ontolojik bir durumun ötesine geçmemizi sağlayan "olay" kavramı için önemli olan ontolojik çıkmazların ve çatlakların nasıl ortaya çıktığını göstermeye çalışacağız.

Anahtar Sözcükler: Küme Kuramı, bir, çokluk, tutarlılık, tutarsızlık, boşluk, ait olma, kapsama, sunum, temsil, durum, durumun muhafazası.

ABSTRACT

Alain Badiou, in his magnum opus *Being and Event*, explains the unclosed gap between Being and Event that is distinguished as two levels by him. Prior to the concept of event which exposes the rupture in the field of being, he introduces very detailed and complex analysis about being. This

analysis is based upon the argument of that “mathematics ontology”. The two basic arguments of this mathematical ontology are that “the One does not exist” and that being as “inconsistent multiplicity” which can be called “the void”. In this article, we deal with Badiou’s provocative theory of ontology rather than his thoughts on event and politics which are esteemed in Turkey. We seek to display, first of all, that “mathematics ontology”, through which concepts and tools the arguments of that “the One does not exist and being as the void/inconsistent multiplicity” are developed; secondly, how the impasse and splits which are significant to the concept of “event” which leads to move towards an ontological situation.

Keywords: Set Theory, one, multiplicity, consistency, inconsistency, void, belonging, inclusion, presentation, representation, situation, the state of situation.

Alain Badiou'nun Çokluk Ontolojisi

Giriş

Yirminci yüzyıl felsefesine gelinceye değin, ontoloji alanının tanımını, sorusunu ve bu alanla ilgili tartışmaları belirleyen kişi hiç kuşkusuz Aristoteles olmuştur. Onun “varolan olarak varolanı (on he on) inceleyen bir bilim vardır” cümlesi, bu kısa ama son derece etkili olmuş ifade, ontoloji tartışmalarının temel referans noktası olmuştur. Aristoteles, varolan olarak varolan soruşturmasının, her ne kadar kuramsal bilimler sınıfına girseler de, varlığın bir parçası veya bir bölgesini incelediklerinden matematik veya fizik gibi özel bilimlerden biri tarafından yapılamayacağını söyler (Aristoteles, 1996, 1003a s. 20-30). Ayrıca bu bilim hem kendisini hem de diğer bilimleri temellendiren ilk ilkeleri de ortaya koymalıdır. Matematik ve fizikse ilk ilkeleri ortaya koyamazlar aksine ortaya konmuş bu ilkeleri kullanırlar. “Varolan olarak varolan” soruşturması için Aristoteles ontoloji adını kullanmaz, onun bu bilim için kullandığı ad *protephilosophia* dediği “ilk felsefe”dir (Aristoteles, 1996, 1061b s. 19). Aristoteles'ten sonra bu konuda pek çok şey yazılmış, özellikle yirminci yüzyıl felsefesinde Nicolai Hartmann fenomenolojiye karşı ontolojiyi öne çıkarıp yenilemeye çalışmış fakat doğrusunu söylemek gerekirse, fazlasıyla Aristoteles'e sadık bir ontoloji görüşü geliştirmiştir.

Yirminci yüzyıl felsefesinde ontoloji alanındaki tartışmaları asıl olarak etkileyen ve Aristoteles ölçeğinde bir etki yaratıp ontoloji meselesini neredeyse bütünüyle kendi adına bağlayan kişi Martin Heidegger olmuştur. Bugün felsefe alanında Heidegger'in adını anmadan “varlık”tan söz etmek pek mümkün değildir. ‘Çağdaş felsefi ontoloji’nin en tartışmalı ve verimli hatları, Heidegger tarafından kat edilmiştir. Heidegger adına yapılan göndermenin pek çok nedeninden biri, varlığın bir nesne olmadığı ve diğer varolanlar gibi kendini göstermediği konusundaki ısrarı ve hakikatle doğru arasında ayrımı vurgulamasıdır. Ontolojiyi, “Varlığın, Varlığın anlamının veya Varlığa yönelik sorunun unutulmuşluğu” başlıkları çerçevesinde ele alır (Heidegger, 2008, s. 5). Varlık sorununu, Varlığın anlamını ve imkânlarını, soru soran bir varolmadan–Dasein’den– ve onun varoluş analitiğinden hareketle açıklığa kavuşturmaya çalışır (Heidegger, 2008, s. 13). Heidegger, Varlığın açıklığı ve kapalılığı meselesinin ele alınmasında temel odak olarak dili ve sözü belirlediğinde, felsefe şiir koşulunun altına girmeye veya ona yaklaşmaya başlar (Heidegger, 2009, s. 54). Özellikle şiirin Heidegger düşüncesinde öne çıkmasıyla, gitgide onda ontolojik anlama meselesi hermeneutik bir söyleme dönüşür.

Özellikle geç döneminde Heidegger, Varlığın, varoluşun analitiğinden ziyade şiirde dile gelen varlığın unutulmuş kaynağına açık olmayı daha fazla işler. Böylece felsefe diğer düşünce koşullarının önüne geçen şiire bağlanmış olur. Heidegger'e göre, Platon'la başlayıp Aristoteles'le devam eden ve günümüze kadar süren felsefi düşüncede, hakikat ve varlığın üzeri örtülmüştür, bu nedenle Platon öncesi felsefecilere ve şairlere dönmek gerekir. Onların sözlerinde hakikat (aletheia), düşüncenin şeylere denk veya uygun düşmesinden ziyade kelime anlamına uygun olarak “unutulmuşluktan çıkma” anlamını korur. Platon *phusis* yerine *idea*'yı geçirmekle, bir belirsizlik ve geriye dönülemez bir unutulmuşluk tarihini başlatır. Bu unutulmuşluktan çıkmak, varlığın ve hakikatin sahici bir kavrayışına varmak için Heidegger, Batı felsefesinin önemli metinlerinin yapılarını sökmeye (destrüksiyon), düşünülmeden kalmış saklı düşünceleri açığa çıkarmaya çalışır. Çünkü kaynağından başlamak üzere unutulmuşluğun tarihi kayıt altına alınmıştır ve ancak bu yapının sökülmesinden sonra “varolan varlığın uygun sesi”ni işitebilir (Heidegger, 1990, s. 34).

Badiou ise, Heidegger'in olumsuzladığı bu Platoncu kesinti ve müdahaleyi olumlar çünkü Platon'la birlikte felsefi düşünce, mistik, dinsel, imgesel, kanaat ve metafor olandan kurtulmuş, sonsuz bir düşünce alanının açılması sağlanmıştır. Bu nedenle, geriye dönük bir okumadan ziyade şimdide varolan durumun içinde muhtemel bir geleceğin olasılığına yönelmek gerekir: “varlığın anlamını” araştıran bir ontolojiyi terk edip eksiltmeyle (subtraction) yol alan bir ontolojiye geçmek gerekir (Norris, 2009, s. 112). Badiou bu eksiltme ontolojisinin matematik olduğunu söyleyecektir.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de son zamanlarda adı çokça zikredilen filozofların başında gelen Badiou, bu şaşırtıcı “matematik ontolojidir” savıyla değil, daha ziyade *Being and Event* adlı eserinin Olay (Event) kısmında ele alınan “olay, hakikat ve özne” kavramları bakımından tartışılmaktadır. Fakat bu kavramların zeminini oluşturan ve onların ortaya çıkmasına imkân sağlayan varlık görüşü, olay için hızlı bir geçiş olarak ele alınmaktadır. Oysa varlık-olarak-varlık-olmayan (what-is-not-being-qua-being) olay, ontolojik –matematikteki– bir çıkmazın (impasse) ötesine geçişin (pass) gösterilmesiyle mümkün olmaktadır. Bu nedenle, Heidegger sonrası felsefede, belki de ilk defa bu denli ilgi çekmiş ve tartışmalar yaratmış bu ontoloji görüşünün temel kavramlarını ve araçlarını sunmak faydalı olacaktır.

1. Matematik Ontolojidir

Badiou'nun iki temel savı bulunmaktadır: varlığın saf ve tutarsız çokluk (pure and inconsistent multiplicity) olduğu, yani Birin olmadığı ve bu saf çokluğun biliminin –ontolojinin–matematik

olduğudur. Matematik, bütün tarihi boyunca “varolan olarak varolan” diye ifade edilen şeyi ileri sürmüştür. Şu veya bu varolan değil, varolan olarak varolan diye aranan şey bizzat matematiğin kendisidir. Matematik ontolojidir çünkü saf çokluğun hakikatini ancak o dile getirebilir. Matematiğin ontoloji olduğu beyanıyla, felsefenin ayrıcalıklı yerinden ilk azli¹ gerçekleştirilir. Felsefe ontoloji olmadığına göre, felsefenin ontolojiye dair konuşması ancak meta-ontolojik (meta-ontological) olabilir. Görüldüğü gibi, Badiou Heidegger’in varlığı düşünmede şiire ve yoruma verdiği ayrıcalıklı yeri boşaltır, bunun yerine matematik ve aksiyoma dayanan düşünceyi geçirir: Sokrates öncesi düşünürlerin şiirsel düşüncesi yerine Platoncu düşünce.

Badiou’ya göre matematik (*matheme*), kesinlikle Platon öncesi *şiiirin* (poem) unutulmuşluğundan ayrı bir *düzenek* (disposition) olarak düşünülmeli. Böylece düşünce için iki farklı yönelim ortaya çıkar: varlığın bulunuşunu, anlamını ve yorumunu şiirde karşılayan düşünce; diğeri ise, Platoncu anlamda İdeaya dayanan, eksikliği, tüm bulunuşun eksikliğini *matheme* sunan ve böylece varlığı görünüşten, özü varoluştan ayıran yönelimdir. Burada Badiou tarafından önerilen şey, bir ters çevirme değil, bu iki yönelimin bir başka düzeneğidir. Evet, mutlak olarak “kökensel” düşünce ilkin şiirde ortaya çıkmıştır ama ontoloji, saklanmış-olmayan veya varlığın ortaya çıkışı olarak görünmeyi adlandırma girişiminde şiirsel söylem değildir. Şiir, eskiliği ve kökensel bölgeleri bakımından pek çok kültürde ve onların yazılı metinlerinde mevcuttur (Çin, Hint, Mısır...). Fakat felsefeyi kuran şey daha ziyade ikinci yönelimdir: bir ideal veya aksiyoma dayalı düşünce kipinde varlığı düşünmek. Yunanlıların belirli ve kesin keşfi, bu keşfin ayırıcı özelliği, düşüncenin bir kararıyla, bulunuşun herhangi bir kertesinden çıkarılır çıkarılmaz varlığın ifade edilebilir olmasıdır (Badiou, 2005a, s. 125).

Elbette ontolojiye dair bu tezin çarçabuk kabul görmesi beklenmez. Badiou, matematik ve ontolojinin özdeşliği tezinin hem felsefeciler hem de matematikçiler tarafından uygunsuz bulunacağını bildiğini söyler. Dahası çağdaş felsefi ontolojinin, bütünüyle Heidegger tarafından belirlendiğini göz önünde bulundurursak, bu tezin şiddetli bir itirazla karşılaşması şaşırtıcı olmayacaktır. Heidegger için matematik, varlığa yönelik sorunu, kökensel sorunu açmak bir yana, varlığın anlamının üstünü örten ve sahici düşünceyi engelleyen bir disiplindir. Heidegger,

¹ İkinci azil, başlangıcından bu yana hakikatlerin üreticisi olarak görülmüş felsefenin hakikatleri üretmediği savıdır. Fakat bu, felsefenin hakikatle bir işi olmadığı anlamına gelmez aksine Badiou’ya göre, günümüzde en yaygın felsefi akımların –hermeneutik, analitik ve postmodernizmin– temel sorunu, hakikat kavramını terk etmiş olmalarıdır. Badiou, hakikati felsefenin değil, felsefenin dört koşulunun –bilim, siyaset, sanat ve aşkın–üretbildiğini söyler. Felsefe hakikat bakımından bu dört koşula bağlı olduğundan artık büyük harfle bir Hakikat’ten değil ancak hakikatlerden söz edebiliriz. Felsefe, koşullarının ürettiği bu hakikatleri boş bir uzama taşıyarak onların birlikte mümkün (compossible) olmalarını sağlar (Badiou, 2005b, s. 26).

matematik de dâhil olmak üzere bilimin, metafiziğin sert çekirdeğini –varlığın unutulmuşluğunu– kurduğunu düşünür. Modern nihilizmin ve düşüncenin nötrlüğünün başlıca göstergesi, bilimve tekniğin her yerdeliğidir; bilim unutulmuşluğun unutulmuşluğunu tesis eder. Dolayısıyla matematik, metafiziğin Platoncu kuruluşunun paradigması olduğundan, yerinden edilmesi ve sahici bir düşüncenin başlaması için kapı dışarı edilmesi gerekir (Badiou, 2005a, s. 9).

Görüldüğü üzere, ‘matematiğin ontoloji’ olduğu savı, başlı başına keşfedici bir sav olmasının yanında aynı zamanda Heideggerci ontolojiye karşı bir polemiktir. Badiou, Heidegger’e itiraz ederek, matematiğin ne nihilizmin bir işareti ne de teknik çağın tamamlayıcısı olduğunu belirtir. Bu bakımdan, Badiou, Heidegger’in Nietzsche’ye yönelttiği eleştiriyi ona karşı kullanır: metafiziğin aşılması konusundaki bütün çabalarına rağmen bunu başaramamıştır; varlığın anlamının üstünün açılması, geri çekilmenin bir bağış ve armağan olarak alınması, Bulunuşun (Presence) dağılımı ve kökenin kaybı gibi şiirsel temalarla, Heidegger felsefesi hâlâ metafiziğin özünün içinde kalmaktadır. Şiirsel ontoloji, kaçınılmaz olarak teolojik söylemin kıyısında ikamet eder. Bu nedenle, varlık üzerine söylem şiirsel bir söylemden ziyade matematiksel olmalıdır. Varlık olarak varlığa, anlamının çoğaltılmasıyla değil aksine eksiltilmesiyle ulaşılabilir:

Buna göre, Yunanlılar şiiri keşfetmediler. Aksine matematikle birlikte onu *kesintiye uğrattılar*. Bunu yaparken de, tündengelim uygulamasında, boşluk olarak adlandırılan varlığa sadakatle Yunanlılar bir ontolojik metnin sonsuz olasılığını açtılar (Badiou, 2005a, s. 126).

Badiou, matematiğin gerçek dünyanın olgularına dair bir denetimi sağladığını söylemez, varlığın saf sunumunu (presentation) ancak matematik yerine getirebilir. Matematik, varlığı betimlemez, temsil etmez veya yorumlamaz fakat varlığın düşünülebilmesini sağlar. Matematiğin kesinliği, onu telaffuz eden varlığın kendisi tarafından doğrudan güvence altına alınır. Burada kesin kırılma noktası Cantor’la birlikte ortaya çıkar. Matematiksel ‘nesne’lerin ve ‘yapı’ların devasa çeşitliliğine rağmen, hepsinin saf çokluklar olarak düzenlenmiş bir şekilde yalnızca boş-küme temeli üzerinde belirlenebildiği öne sürülür. Bu nedenle, Badiou, ilk olarak, matematik için kutsal bir temel bulma arayışından vazgeçilmesi gerektiğini söyler; matematik telaffuz ettiği varlığın kendisine dair bir bahistir. Ayrıca matematiksel nesnelere, ideal nesnelere mi (Platon), duyulur tözlerden çıkarılan soyut nesnelere mi (Aristoteles), doğuştan idealar mı (Descartes), saf görüde kurulan nesnelere mi (Kant), yazı uyulaşmaları mı (biçimsellik) ve saf mantığın geçişli inşaları mı veya totolojiler mi (mantık) olduğu sorunundan vazgeçer. Badiou’nun *Being and Event* adlı yapıtta savunduğu şey, matematiksel nesnelere *olmadığıdır*. Doğrusunu söylemek gerekirse, sunumun –yani çokluğun–

kendisinin ötesinde bir şey sunmadığından, *varlık olarak* varlığa dair söylemin bir koşulu olduğundan, matematik esas olarak *hiçliği sunar* (Badiou, 2005a, s. 6). Çünkü varlığın kendisi bir nesne değildir. Badiou, matematiğin gerçeklikle hiçbir ilişkisi olmayan *harfler* ile *gerçeği* birbirine düğümleyen bir düşünme tarzı olduğunu söyler (Badiou, 2006b, s. 52). Bu bakımdan bir bulunuş metafiziğine yakalanmaz; içerikli bir nesnesi olmayıp bir boşluğu ortaya koyabilen yegâne düşünce bölgesidir.

Savunduğum tez, herhangi bir şekilde varlığın matematiksel, olduğunu bildirmemektedir... Dünyaya (world) ilişkin bir tez değil fakat söyleme (discourse) ilişkindir (Badiou, 2005a, s. 8).

Dolayısıyla, meta-ontoloji olarak adlandırılan ‘matematik ontolojidir’ savı matematiksel değil felsefidir, ontolojik değil meta-ontolojik bir savdır. Matematik, filozofların hep aradığı varlık olarak varlığı ortaya koyan ve üreten alandır. Fakat matematik matematik olarak ontoloji olduğu beyanını öne süremez, bu beyan ve sav ancak felsefe tarafından öne sürülüp ortaya konabilir. Yani felsefe, ikinci dereceden bir söylemin rolüyle, matematiksel soruşturma tarafından keşfedilen varlığa ilişkin bu hakikatleri açıklama çabasını üstlenir. Badiou’nun matematiksel ontolojisi, varlığın *ne* olduğuyla değil fakat onun sunumunun varlığıyla ilgilenir. Badiou için her niteliğe öncel olan varlığın bilimi, varlık olarak varlığın bilimi, daima ve yalnızca matematik olmuştur. Ama ‘matematiğin ontoloji’ olduğu savı, varlığın veya varolanların matematiksel veya matematiksel nesnelliklerden oluştuğu anlamına gelmemektedir.

Badiou, matematiği ontolojiyle özdeşleştirir çünkü olduğu haliyle sunumun saf jestini, içerik ve biçimin özdeşliğini ortaya koymak ister. Bütün matematiksel işlemler, çokluğun saf sunumlarıdır. Buna göre, matematik, sunumun kendisi haricinde hiçbir şeyi sunmaz: ontoloji sunumun sunumudur. Diğer düşünce alanları ise, ontolojik-olmayan durumlar olarak bir şeyi, bir içeriği sunarlar. Aynı şekilde, bu türden bir ontoloji, herhangi belirli bir durumun veya herhangi belirli bir nesnenin tözsel varlığına ilişkin hiçbir şey söylemez. Varlık olarak varlığa dair söylenebilen şey, onun maddesel veya içeriksel nitelikleri hakkında değildir. Genel olarak, sunumu sunmayı iddia eden söylem, sunulmuş bir şeyle herhangi bir kurucu ilişkiden çekilmelidir. Elbette, ontolojik olmayan her durum, hiçlikten ziyade bir şey sunar. Bu türden herhangi bir varlık, belirli varolanların bir toplamını sunar. Saf olamayan her çokluk, açık ve belirli bir yapıya göre sayılır ve düzenlenir. Başka bir deyişle, matematik dışında her söylem, bir yapı veya temsille başlar. Bu da,

bizi Badiou'nun başta söylediğimiz temel savına götürür: “Bir yoktur”, “varlık saf ve tutarsız çokluktur”.

Bir ve Çokluk

Felsefe tarihindeki en eski sorulardan ve çatışma konularından biri, “Bir ve Çok” kavramlarının varlığı ve aralarında nasıl bir ilişki olabileceği meselesidir. Genel olarak matematik, özel olarak ise küme kuramı, ‘Birin varolmadığını’ beyan etmesiyle dipsiz çokluğu, çoklukların çokluğunu kabul etmiş olur. Bu iddiayla Badiou, varlığın, olduğu haliyle sunumda ortaya çıkan saf ve tutarsız çokluk olduğunu öne sürer. Badiou, ‘Birin varolmadığını’, varolanın saf çokluklar olduğu aksiyomunu kabul etmekle, Birin önceliğini savunan metafizik ve teolojik düşüncenin hâkimiyetine karşı çıkar. Leibniz’in “*bir olmayan şey bir varlık değildir*” ifadesi, bu metafizik ve teolojik düşüncenin en açık dile getirilişidir.

Badiou başlangıç soruları olarak şunları seçer: Varlık ve bir arasındaki bağ koparılabilir mi? Birin varlık üzerindeki metafizik hâkimiyeti kırılabilir mi? (Badiou, 2004, s. 40). Ne onto-theo-lojinin tarihsel zorlamalarına ne de Birin emredici gücüne tabi olan bir ontolojiyi tesis etmenin peşindedir Badiou. Ona göre, teoloji sonrası meşru olabilecek tek ontoloji ise, “Bire karşı Çokluğun” öne sürülmesiyle kurulabilir. Eğer Nietzsche’den bu yana bir motto olarak söylenen “Tanrı öldü” sözü ölçüt alınacaksa, felsefenin “merkezi sorunu”, bugün çokluğun içkin olarak düşünülmesinin eklenmesi ve ifade edilmesi olmalıdır. İşte bu “Bir ve Çokluk” meselesi, herhangi bir mümkün ontolojinin karşısında bulunduğu, kaçınamayacağı ve uğraşması gereken en zorlu konuların başında gelir. Bu bakımdan küme kuramı, ontolojiye musallat olabilecek bir bulunuş metafiziğinden sıyrılmamıza imkân sağlayabilecek araçları sunar.

Parmenidesçi felsefeden beri ontoloji, kendini şu sonuç üzerine bina etmiştir: *Sunulan* şeyin kendisi çokluk; *sunan* şeyin kendisi ise, esas olarak birdir. Eğer varlık birse, bir olmayan, yani çokluk, *var değildir* sonucunu çıkarmamız gerekir. Fakat sunulan şey daima çokluk olduğundan ve sunum dışında varlığa nasıl erişileceği bilinemediğinden, bu sonuç düşünce için kabul edilemez. Eğer sunum yoksa hâlâ varlık olarak kendisini sunan şeyi belirlemek mümkün olmayacaktır. Öte yandan, eğer sunum varsa, zorunlu olarak çokluk vardır. Buradan şu sonuç çıkar ki, varlık artık birle karşılıklı değildir ve böylece kendisini sunan şeyi bir olarak varsaymak zorunlu değildir. Fakat bu sonuç da aynı şekilde düşünce için kabul edilemezdir çünkü sunum yalnızca *bu* çokluk olduğundan, sunduğu şey bir olarak sayılmalıdır yoksa düşünceye konu olması imkânsızdır.

“Varlık bir mi yoksa çok mudur” diye sorulduğunda, görüldüğü gibi bir çıkmazla karşılaşılır. Çünkü varlık birse çok olamaz. Öte yandan sunum çokluksa, sunumun dışında varlığa erişilemeyeceğinden o zaman çokluk olmalıdır. Eğer çokluk varsa, varlık o zaman bire denk değildir. Yine de, yalnızca sunulmuş olan birse *bu* çokluğun bir sunumu vardır. Badiou’ya göre bu çıkmazdan ancak aksiyomatik bir kararla çıkılabilir. Nihayetinde Badiou, *Bir yoktur* kararına varır. Badiou, Platon’un *Parmenides* diyalogunda “eğer bir yoksa, hiçbir şey yoktur” değil “eğer bir yoksa, hiç vardır” iddiasını öne sürdüğünü belirtir (Ling, 2012, s. 49). Bu bakımdan nihai tutarlılığın veya varlığın birliğinin olmaması, Badiou’ya göre, teolojik olmayan her ontolojinin zorunlu ön koşuludur. Bir yoksa varolan şey, saf ve tutarsız varlık olmalıdır, başka bir deyişle hiç *vardır* (thenothingis). Kendinde varolan, birden yoksun olup tutarsız çokluktan başka bir şey değildir. Bu nedendir ki, Badiou ontolojinin saf çokluğun bilimi olduğunu söyler.

Badiou’ya göre ontoloji bu tutarsız (inconsistent) ve sonsuz çokluğu tutarlı (consistent) bir çokluk kılmalıdır, tutarlı kılmanın yolu da sunumla, tutarsız malzeme (hiçlik) üzerinde uygulanan bir-olarak-sayma (count-as-one) işlemiyle (operation) mümkündür. Bir ancak bir-olarak-sayma işleminin bir etkisi olarak vardır. *Bir* (One) yoktur ama Birlik (Oneness) *vardır* (Badiou, 2005a, s. 23). Sayma işleminden önce olmadığından, *Bir* ancak bir sonuç olarak vardır. Sayma işleminin üzerinde işlemde bulunduğu “malzeme” olmalıdır, henüz nitelendirilmemiş tutarsız çokluktur. Sayımın kendisinden oluştuğu bu tutarsız çokluğun herhangi bir yüklemi bulunmaz:

Bildirilmesi gereken şey, varolmayan bir, yalnızca bir *işlem* olarak vardır. Başka bir deyişle, bir yoktur, yalnızca bir-olarak-sayma vardır. Bir, bir işlem olduğundan, asla bir sunum değildir... Bu varlığın çokluk olmadığı anlamına mı gelir? Doğrusunu söylemek gerekirse, evet, çünkü varlık sunumda olmasıyla yalnızca çokluktur.

Kısacası: Çokluk sunumun rejimidir; sunuma göre bir,işlemsel bir sonuçtur; varlık kendisini sunandır. Bu temelde, varlık ne birdir (çünkü yalnızca sunumun kendisi bir-olarak-sayma uygundur) ne de çokluktur (çünkü çokluk *yalnızca* sunumun rejimidir) (Badiou, 2005a, s. 24).

Dolayısıyla varlığa, tözsel (Varlık Birdir veya Çokluktur gibi) bir yüklem atfedilmemekte, ona ilişkin bir karar verilmektedir. Varlığın tutarsız çokluk olduğuna dair karar,sunum rejimine, sunumun sunumuna ilişkindir. Bir-olarak-sayma daima bir *sonuç* olduğundan, çokluğun birden *önce gelmesi* ancak geriye dönük olarak okunabilir. Bir işlem olarak birin varolması, Bir’in *varolmadığını* söylememize izin verir ve bu nedenle varolan Çokluktur; *sunumda*, bir değil, zorunlu olarak çokluk vardır. Başka bir deyişle, bir-olarak-sayma, herhangi bir durum için bir/çokluk

çiftinin evrensel uygunluğunu tesis eder (Badiou, 2005a, s. 24). Çokluk olarak çokluğun, birlerden oluşması kabul edilemez görünür çünkü sunulması gereken şey olarak sunum kendinde çokluktur ve bir ise yalnızca sonuç olarak vardır.

Varlığın çokluk olduğunu belirledikten sonra karşılaşılabilecek ilk soru, çokluğun ne olduğudur. Badiou'ya göre, çokluğun herhangi bir tanımı yapılamaz, herhangi bir tanıma başvurulması halinde çokluk yine bir olacaktır ve varlıkla birin özdeşliğine dair o eski hüküm yeniden canlanacaktır. Bu nedenle, zorunlu ve gerekli olan, çokluğun yalnızca çokluklardan oluştuğunu ortaya koymaktır: Her çokluk, çoklukların çokluğudur. Çokluğun bir olduğu veya birlerden oluştuğu reddedilmelidir. O zaman kaçınılmaz olarak, birlerden oluşan bir çokluk değil, hiçlikten kaynaklanan bir çokluktan söz etmemiz gerekir (Badiou, 2005a, s. 42). Çokluğun hiçlikten oluşması meselesi, sayma işleminin hiçlik üzerinde gerçekleştiğini belirtir. Bu çokluk, birler veya birlik olmaksızın bir çokluktur; bu türden birliksiz çoklukların 'tözü' hiçlikten veya boşluktan ayırt edilemez (Badiou, 2005a, s. 29). Elbette karşıt seçimi yapmak da mümkündür. Badiou'nun "Bulunış ontolojisi" olarak adlandırdığı şey (sunum ontolojisinden farklı olarak), matematiğin orada sunduğu ontolojinin ötesinde yatan Bir varsayımını öne sürer. Dahası, Birin veya herhangi bir aşkın ilkenin varlığı kabul edildiğinde, daha ontoloji işe başlamadan bir yapının varlığı kabul edilmiş olur. Bu türden bir kabul durumundaysa, teolojinin topraklarını terk etmemiz asla mümkün olmaz. Eğer varlık çokluk olarak çokluksa, bir yasanın –yapının– birine göre çokluğu oluşturmak, kesinlikle varlığın kaybına neden olacaktır.

Bir-olarak-sayma, yasalaştırdığı her şeyin çoklukların çokluğu olmasını şart koşar ve saf çokluktan yapılandırılanın ötesinde sunumda meydana gelebilecek başka her şeyi yasaklamalıdır. Bununla birlikte, bu buyruk–yasaklama (prescription-prohibition), hiçbir biçimde apaçık (explicit) olamaz. 'Yalnızca saf çoklukları kabul ediyorum'u açıklayamaz çünkü o zaman saf çokluğun ne olduğunu açıklayan bir tanım ve ölçüt kabul etmek zorunda kalır. Bu durumda, yine bir olarak sayılacak ve varlık yine yitirilecektir çünkü sunum, sunumun sunumu olmaktan kesilecektir. Bu nedenle, buyruk bütünüyle örtüktür (implicit) (Badiou, 2005a, s. 29). Örtük olan bu buyruk için ne söylenebilir? Adlandırmayan ve sadece işlemlerle varolan bir buyruğu hangi uygulama hoş görebilir? Tanımlamayan bu düşünce,aksiyomatik düşüncedir. Aksiyomatik düşünce, tanımlanmayan terimlerin düzenlenmesini kavrır. Aksiyomatik düşünce ne terimlerinin tanımıyla ne de onların varolmasının açıklamasıyla karşılaşmaz. Bu türden bir yaklaşımın birincil beyanı, tanımlamaksızın düşünülebilir olanı açıklamaktır. Sunumun sunumunu aksiyomatik olarak kabul etmekle, tikel sunumların bu tutarlı çoklukları saf çokluklardan, durumlardaki tutarsızlıkların kipinden başka bir tutarlılığa sahip olmamalı. Bu nedenle onların birincil tutarlılıkları, aksiyom sistemi tarafından

yasaklanmıştır; bu da ontolojik olarak tutarsız olmaları anlamına gelir. Bütün bu açıklamalardan görülebileceği gibi, Badiou'nun bütün kuramsal gayreti, başlangıcın “kaos” adı altında bile olsa herhangi bir yapının varlığı altında sahneye çıkmasını önlemektir. Tutarsız çokluklar dışındaki herhangi bir başlangıç, Bir'in yeniden varolması anlamına gelecektir. Çoklukların tanımı yapılamadığına göre haklarında söyleyebileceğimiz şey, tözsel bir kategoriye göre değil, aksiyoma göre bir ayrımı dile getirmektir: *Tutarsız çokluk ve tutarlı çokluk*.

Badiou'nun saf çokluğunun, içsel veya dışsal, yukarıdan veya alttan, yayılımsal bir sınırı bulunmaz. Herhangi bir içkin sınır olmadığından, sonluluğun herhangi bir kökensele ilkesi yoktur. Çokluk yalnızca sonsuz olarak düşünülebilir. Sonsuzluğu *Bire* bağlayan bir durum olmadığından, sonsuzlukların sonsuzluğundan, sonsuz çoklukların sonsuz bir dağılımından söz edebiliriz. Herhangi türden bir sınır, çokluk alanının kendisini bir tür sınırlandırılmış birliğe indirgeyerek *Birin* varlığını yeniden kabul edecektir. Badiou, sınırsız çokluğu onaylar ve bir sınırın yokluğunda, yani bir kökensele hiçliğin veya boşluğun temeli üzerinden onu “temellendirir.”

Badiou'nun “Bir ve çokluğa” ilişkin belirlemeleri, tam olarak, küme kuramı tarafından yerine getirilebilir. Küme kuramı, öne sürülen “matematik ontolojidir ve varlık bir değil çokluktur” savlarını açıklamanın en verimli araçlarını öne sürer.

2. Küme Kuramı

Badiou, felsefenin başlangıcından bu yana süregelen sorunlarla ve temel ontolojik kavramlarla, dönüştürücü ve yenilikçi etkisini Cantor'la birlikte kazanmaya başlayan modern küme kuramı bağlamında uğraşır. Küme kuramında, varolanlar arasındaki ilişkiler, en temel ilişki olarak görülen ait olma (belonging) bakımından sunulur. Ayrıca ontolojinin temel tartışma başlıklarından “Bir ve Çok, Bütün ve Parça” arasındaki ilişkilerin nasıl kurulabileceğine dair araçlar sunar. Haklı olarak, niçin matematiğin başka alanları değil de küme kuramının seçildiği sorulabilir. Matematiğin çok geniş bir alana yayıldığını ve neredeyse artık matematikten değil matematiklerden söz edildiğini biliyoruz. Nihayetinde küme kuramı da matematikteki keşif bölgelerinden biridir sadece. Badiou, küme kuramının paradoksları ve krizleriyle, matematiğin tarihinde bir semptomu biçimlendirdiğini öne sürer. Bu semptomu küme kuramındaki paradokslar ve buluşlar olarak dile getirebiliriz, en başta bir kümenin kendisine ait olmasının yasaklanması, boş kümenin varlığı ve bütün kümelerin kümesinin imkânsızlığı.

Küme kuramının seçimi, bütün matematiksel kendiliklerin, ilişkileri ve işlemleri kapsayarak nasıl saf çokluklar olarak düşünülebileceğini gösterir. En temel yararı, açık bir tanımı kullanmaksızın kümeleri düzenleyen aksiyom sisteminin olanağıdır. Küme kuramı ontolojisi, bir içerik ya da bir nesne olarak varlığı *ortaya koymaz*; aksine aksiyomlarının örtük bir sonucu olarak varlığı gösterir (Feltham, 2008, s. 91). Küme kuramında, bir şeyin tikel içeriğine, ait olduğu varlık bölgesine bakılmadan onların varlıksal yasaları dile getirilir. Cantor’la birlikte, çokluğun, hâlâ nesnelere, sayıların ve figürlerin temsilinin metafiziksel temasına bağlı kılındığı sınırlandırılmış bir ontolojiden, çokluğun olduğu gibi kavrandığı ve düşünülebilir olanın, nesnenin sınırlandırılmış boyutundan kesin olarak çözüldüğü özgür bir kavrayışın düşüncesine, bütün matematiğin köşe taşı olduğu, genel bir ontolojiye hareket edilir. Badiou, bu Cantorcu etkiyi beş madde altında toplar:

1. Cantorcu anlamda bir küme, bir çokluk olmanın ötesinde bir öze sahip değildir; dışsal bir belirlenime sahip olmadığından başka bir şeye gönderme yapmak zorunda bırakılan bir göndergeyle sınırlı değildir; içsel bir belirlenimden yoksundur çünkü onu çokluk olarak toplayan şey buna kayıtsızdır.
2. Bir kümenin her ögesinin kendisi de bir kümedir. Bu, herhangi bir türden bir birliğe göndermede bulunmaksızın, her çokluğun bir çoklukların çokluğu olduğu fikrinin gerçekleşmesidir.
3. Cantor yalnızca sonsuz kümelerin var olduğunu kabul etmekle kalmadı fakat aynı zamanda bu türden kümelerin bir sonsuz varoluşunu da kabul etti. Bu mutlak olarak açık sonsuzluktur, yalnızca imkânsızlık noktası tarafından mühürlenmiştir ve bu nedenle onu tutarsız kılan gerçek şu olguya varır: bütün kümelerin kümesi varolamaz.²
4. Bir hiçlik kümesi ya da bir öge olarak hiçbir çokluğa sahip olmayan bir küme vardır. Bu, saf bir işaret (mark) ve bütün çoklukların çokluğundan örülerek tanımlanabilen boş kümedir. Birin normatif gücünden çıkardığı kadarıyla böylece varlık ve harfin (theletter) eşdeğerliği (equivalence) başarılıdır.
5. Küme kuramının sunumun kalbinde yatan şey, onun aksiyomlarının topluluğudur. “Küme” sözcüğü, kuramda bir rol oynamaz. Ne de böyle bir sözcüğün tanımı yapılır (Badiou, 2004, s. 46).

² Bu da Tanrı’nın veya aşkın bir ilkenin var olmadığı anlamına gelir. Klasik felsefe ve metafizikte sonsuzluk, hep aşkın bir ilkenin sıfatı olmuştur. Fakat artık tek bir sonsuzluğun değil farklı sonsuzlukların olduğunu biliyoruz. Bu da sonsuzu içeren bir *Birin* en önemli silahının elinden alınması demektir. Buna göre, tek bir Sonsuz değil sonsuzluklar, tek bir Hakikat değil hakikatler var. Badiou’nun felsefesi ve ontolojisi de bu hakikatler ve sonsuzluklar çokluğunun bir sonucunu çıkarmaya çalışır.

6.

Tıpkı çokluk kavramı gibi küme kavramının da bir tanımının yapılmaması gerektiği, öne sürülebilecek herhangi bir tanımın “bütün kümelerin kümesi” türünde paradoksları ortaya çıkaracağı belirtilir. Tanım konusundaki eksiklik, küme kuramının biçimselleştirilmesi ve ilerletilmesi sürecindeki betimlemeyle giderilir. Bu nedenle, Zermelo ve Fraenkel’in küme kuramındaki aksiyomlaştırma çabaları, yapay bir serimleme olmaktan ziyade içsel bir zorunluluktur. Burada mesele, doğal veya ‘gündelik’ dilin normlarından ayrı olarak kavramların daha iyi ifade edilmesi değildir. Tam olarak, kökleşmiş ve yaygınlaşmış ortak düşüncelerin veya önyargıların ötesinde düşüncenin kendisi ortaya konmaya çalışılır (Norris, 2009, s. 57).

Eğer bütün öğeler kümeyseler ve eşit olarak varolmalarında çokluk olarak kabul ediliyorsa, farklı türden öğeleri veya kümeleri ayırt eden şey, yalnızca onların sırasıyla birbirlerine ait oldukları kümeler olmasıdır. Ontolojik terimlerle, bir çokluğun varlığını, başka bir çokluğa ait olduğu sürece bildirebiliriz. Bir çokluk olarak varolmak daima bir çokluğa ait olmaktır. Varolmak bir kümenin elemanı olmaktır. Olduğu haliyle varoluşun mümkün başka bir yüklemi yoktur. Çıkarılabilecek sonuç, her şeyin bir çokluk ve bir küme olduğudur. Küme kuramının ilk faydası, herhangi bir nitelik atfedilmeden homojentek bir çokluk türünün ortaya konmasıdır.³ Örgütlenmeleri ve sunulmaları bakımından, bir galaksi kümesi, uluslar kümesi veya cebirsel harfler kümesi aynı tarzda ele alınacaktır. İkinci faydasıysa, küme kuramı sayesinde boşluğun varlığının gösterilebilmesidir. Ontoloji tartışmasının en eski sorunlarından biri de “varolmayan veya hiçliğin” nasıl sunulabileceği meselesidir. Parmenides’ten Heidegger’e kadar bu tema felsefede yinelenip durmuştur.

3.1. Boş Küme

Badiou’nun küme kuramına dair dokuz aksiyomundan yalnızca ikisi –boş küme ve sonsuzluk aksiyomları– varlıksal bir iddiada bulunur. Geriye kalan aksiyomlar ise, kümelerin dönüşümlerini ve bileşimlerini düzenleyen kurallar olarak ele alınırlar. Boş küme ve sonsuzluk aksiyomuysa, *bir* kümenin varolduğunu öne sürerler. Bu iki aksiyomu önemli kılan bir husus da, Badiou’nun bir

³ Tıpkı Badiou gibi kuramlarında Çokluk kavramına merkezi bir yer veren, Deleuze ve Guattari, tek ve homojen bir çokluk türünü kabul ettiği için Badiou’yu eleştirirler. Tek bir çokluk türünü kabul etmesiyle, Badiou’nun kaçınmaya çalıştığı Bir’e yeniden yakalandığını düşünürler. Çünkü Çokluk kuramı, tek bir çokluk varsayımını kabul etmez. Bu nedenle, en az iki çokluk türü olmalıdır (Deleuze-Guattari, 2006, s. 131). Fakat yazının devamında, “ait olma ve kapsama” arasındaki ilişkinin incelediği kısımda göreceğimiz gibi, Badiou’nun tek ve homojen bir çokluğu öne sürmesinin nedeni, tam da Birin çoklukta önce varolmasına karşı bir engel olarak öne sürülür.

“olay” sayesinde ortaya çıktığını söylediği “hakikat”in şartlarını ve içinde dolaştığı uzamı kurmalarıdır: hakikat, sonsuz ve boş olmalıdır.

Badiou “Bir yoktur”,varolan “saf ve tutarsız çokluktur” savında bulunduğu, ister istemez hiçliği de öne sürmüş oluyordu. Bir durumun ve sayımın altındaki tutarsızlık açıktır ki kavranamaz, durumun bakış açısından bakıldığına buna “hiç” demek gerekir. Çünkü saf ve tutarsız çokluğa herhangi bir yüklemi atfetmek imkânsız olduğundan, hiçlik de ortaya çıkmış olur.Ne bir-sayma-ışleminde önce ne de sonra bu kendinde hiçlik kavranabilir. Sayılmış ve durumsallaştırılmış olanı tehdit eden veya kararsızlaştıran bir tutarsızlık hayaleti daima vardır. Çünkü her şey sayılsa bile sayma işleminin kendisi sayılamaz. Öyle olsaydı, sayılan saymanın da sayılması gerektiği bir sonsuzluk dizisi ortaya çıkardı (Ling, 2010, s. 51). Bu nedenle, tutarsızlık en başta bu saymanın kendisine hiçliğin bir kalıntısını ekler. Başka şekilde söylersek, saf çokluk sunumdan eksiltilmiş/dışlanmış; sunumun kendisi ise, kendinde sunum olarak duruma eklenip dâhil olmuştur.Bir durumda hiçlik iki kılık altında varolur: Sayma işleminde (onun saf şeffaflığı, sayılmayanı olarak) ve saymanın kendisi üzerinde işlemde bulunduğu saf çokluk kılığında; kendinde hiçlik ve durumun sonucu olarak hiçlik diyebiliriz buna.

Boşluk ise, durum (tutarlılık, sunumun kendisi) ve onun altında yatan (tutarsızlık, kendinde sunum) arasındaki gediği düzenleyen addır. İşte küme kuramı, durumun bakış açısından hiçliği sunmanın imkânı için de bir araç sunar. Boş küme, tutarsızlığın tutarlı kılınmasından sonra sunulamayanın sunumudur. Bu sunum, bir veya düzenlenmiş çokluk aracılığıyla değil, uygun bir adla, *sunulamayan olarak sunulabilir*. Bu nedenle, sunumun içinde sunulamayanın veya hiçin çokluğunun adıdır. Buna göre boş küme aksiyomu, hiçbir ögeye sahip olmayan bir kümenin varolduğunu söyler. Bu noktada, küme ve öge arasındaki ayrım yıkılır; boş küme, hiçbir kümeye ait değildir ve onda hiçlik, yani sunulamayanın sunumundan başka sunulacak hiçbir şey yoktur (Badiou, 2005a, s. 67).

Boş küme, ait olmada değil, kapsamada ortaya çıkar. Küme kuramı, zorunlu olarak her kümenin altkümesi olarak boş kümeyi sunar, bu onun biricikliğidir, bir (one) değil biricikliği (uniqueness) çünkü boş küme bir değil, hiçin çokluğudur. Boş kümenin kendisine ait hiçbir ögesi olmadığından, ona ilişkin herhangi bir farklılaştırma işareti tasarlanamaz. Bir fark gösterilemediğinden, sunumun içinde sunulamayan bir-olarak-sayma işleminde kaçır ve bu sayımı olumsuzlar. Bu bakımdan çeşitli boş kümeler olamayacağından biricik ve evrensel olup sadece uygun adla \emptyset işaretlenmek durumundadır (Bowden, 2005, s. 38). Kendisi ne bir ne de çokluk olan hiçliğe, onu çokluk olarak

kuran (sunumun sunumu anlamında) bir ad verilmelidir. Boşluk ayırt edilemeyen bir terim olduğundan, onun başlangıç görünümü, saf bir adlandırma (nomination) edimidir. Adlandırma edimi, boşluğun şu veya bu olduğunu belirterek ona belirli bir mevcudiyet veremez. (Badiou, 2005a, s. 59). Bu türden bir mevcudiyet, boşluğun tekrar bir sayımı altına alınmasına neden olur.

Bu da demektir ki, ontoloji yalnızca “uygun bir ad”la başlayabilir; “boşluğu indeksleyen” bütünüyle içkin bir ad, “varlığın uygun adı”ni (the proper name of being) bize sağlayabilir. Bu ad, boşluğu çokluk olarak sunar. Her sunulabilir küme, daima bir çoklukların çokluğu, saf çoklukların bir toplamıdır. Boş veya sunulamayan küme ise, \emptyset işaretiyle yazılan, hiçliği, hiçliğin çoklu varlığını toplayan biricik niteliğe sahip bir kümedir (Hallward, 2003, s. 66). Boşluk, durumun varlık olmak bakımından varlığına dikilip eklendiği veya çokluğun kendine özgü istikrarsızlığa kenetlendiği yer olarak düşünülür; bu bakımdan boşluk, Varlığın adıdır (Badiou, 2005b, s.119).

Her kümenin altkümesi olmasıyla, boş küme evrenseldir. Boşluğun bütün sunumda dağılımını açığa vurur: hiçbir şeye ait olmayan boşluk, tam da bu yüzden her şeyde kapsanır. Her şeyde kapsanması, aynı zamanda sunumun genel olmasını, dolayısıyla ontolojinin tutarlılığını sağlar. Öge olmayan ama kapsanan boşluk, bu nedenle bir gezgin, her yerin yersizidir. Ne yerelde (local) ne bütündedir (global) fakat her yere dağılmıştır; hiçbir yerededir ama aynı zamanda her yerededir. Boşluk bir durumun her parçasında kapsanır fakat bir duruma ait olmadığından, boşluğun içindeki şey asla bilinemez ve o durumun içinde sunulamaz.

Kendisi hiçbir ögeye sahip olmayan boş küme, bir altkümeyle sahiptir: Boş küme, \emptyset , kendisinin altkümesidir: $\emptyset \subset \emptyset$. Bu formülasyon ilk bakışta tuhaf görünebilir. Her ne kadar kapsama aracılığıyla olsa da boşluk bir şeyle “doldurulmuş” gibidir. Buna karşılık, Badiou, yalnızca ait olma, \in , sunulmuş varlığın biricik ve en üst fikri olarak sunumu ‘doldurduğunu’ belirtir. Boşluğun kendisine ait olduğunu, $\emptyset \in \emptyset$, söylemek ise saçma olacaktır çünkü hiçbir şey boşluğa ait olamaz. Ama kendisini kapsayabilir. Verili bir boş kümenin en azından bir tane altkümesi –boşluğun kendisi– bulunur çünkü burada güç-kümesinin (the power set) uygulanabileceğine inanmak için bir neden bulunur: \emptyset küme var olduğundan, onun altkümelerinin $p(\emptyset)$ kümesi de vardır. Hiçliğin yapısı, boşluğun adı, onun altkümelerini sayan bir üstyapıyı gerektirir.

Boşluğun altkümelerinin kümesi, boşlukta kapsanan her şeyin ait olduğu kümedir. Bu nedenle, boşluğun altkümelerinin kümesi, $p(\emptyset)$, boşluğun ve yalnızca boşluğun kapsandığı çokluktur. Burada şu hususa dikkat etmek gerekiyor: boşluğun ait olduğu küme, boşluğun kendisi olamaz çünkü hiçbir şey, boşluğun kendisi de dâhil olmak üzere boşluğa ait olamaz. Bir ögeye sahip olmak

boşluk için bile aşırı olacaktır. Şunu demeye gelir: boşluğa ait olabilen yalnızca onun adıdır. Eğer boşluğun bir ögesi olsaydı, o zaman kapsamanın ait olma üzerindeki aşırılığı ortadan kalkacak ve Bir kendi varlığını güvenceye alacaktı. Boşluk bir ögeye sahip değil, yalnızca kendi eksikliğinde varlığını uygun bir ad olarak sunulabilir (Badiou, 2005a, s. 86). Birin başarısızlığının göstergesi olarak her durumun içinde bir boşluk vardır. Sunulamayan boşluk, “çoklu sunumun tam varlığı”dır. Bu nedenle, mükemmel olarak, yalnızca boşluğun ‘varolduğunu’ söylemek bir bakıma doğru olacaktır. Sunulabilir temeli ve “mutlak başlangıç noktasını”, Tanrı veya Bir kavramı varolmadığından, ontolojiye durma noktasını sağlayan ad boşluktur. Bu durma noktasının normal olarak kavranmaması veya “ulaşılamaması”, onun varlığının hiçlik olmasının bir sonucudur (Badiou, 2005a, s. 100). Boş küme, varlığın dokunduğu nokta olarak temelsiz temelidir. Nasıl ki varlık olarak varlık nesnelleştirilemiyorsa, boşluk da aynı şekilde nesnelleştirilemez ve ona belirli bir içerik tahsis edilemez.

Varolmak bir kümeye ait olmak anlamına gelir. Oysa boş küme aksiyomu, ait olmaya dair hiçbir varoluşun söylenmeyeceği *istisnai* varolandır (Hallward, 2003, s. 101). Boş küme aksiyomunu dile getiren ‘herhangi bir ögesi olmayan bir küme vardır’ ifadesindeki “var”ın, felsefi bir tartışması yapılmamaktadır. Badiou, bu aksiyomu, Hegelci bir tutumdan hareketle düşünce için bir başlangıç noktası olarak alır (Norris, 2009, s. 68). Boşluğun veya hiçin çokluğunun varoluşsal başlangıcının kökeni veya kaynağı, Sartre veya Heidegger’de olduğu gibi felsefi bir fikirden veya herhangi bir yaşantıdan ileri gelmez. Durumun bakış açısından tutarsız çokluk olarak görülen boşluk, varlık olarak varlığın bilimi olan matematiğin bir aksiyomudur. Buna göre, Badiou da boşluk (saf ve tutarız çokluk) varlığa; bir-olarak-sayma işlemi neticesinde tutarlı çokluk ise sunuma ilişkindir.

3. 2. Ait Olma ve Kapsama

Şimdiye kadar sunum işleminden, aksiyoma dayanan varolmadan söz ettik; boş küme kısmında da kısmen, bir kümenin ögeleri (element) ve altkümeleri/parçaları (subsets) birbirine bağlayan ve üreten ilişkilerine değindik. Küme kuramı, çokluklar arasında olanaklı iki ilişkiyi ayırt eder. En temel ilişki \in simgesiyle gösterilen ait olma (belonging); diğeryse, \subset simgesiyle gösterilen kapsama (inclusion). Ait olmadan daha *ilksel* (primitive) bir ilişki bulunmaz, kapsama yalnızca ait olmanın temeli üzerinden tanımlanabilir. Ait olma, “başka bir çokluğun sunumunda bir öge olarak sayılan çokluğu” gösterir; ontoloji, bir çokluk varsa, onun varolduğunu ancak bir başka çokluğa ait olduğu sürece bilinebileceğini bildirir. Ait olma, varoluşsal bir olumlamada bulunmaz, üzerinde işlemde

bulunduğu kendiliklerin varolup olmamasına dair herhangi bir iddiaya karşı kayıtsızdır. Böylece her çokluk, bir durumun içinde varolur ve herhangi türden aşkın bir düşünceye başvurulmasının önü kapatılmış olur. Kapsama ise “bir çokluğun, başka bir çokluğun alt-çokluğu olduğunu” belirtir. Başka bir deyişle, kapsama, bir kümenin altkümelerin/parçaların sayılma ilişkisidir. Ait olmada, öge bir duruma aittir ve doğrudan bu durum tarafından sunulur ve sayılır. Kapsamada ise, ögelerin doğrudan sunulmasından ziyade altkümelerle ilgilenilir. Ögeler sunulurken, başlangıçtaki küme içinde altkümeler temsil edilebilir (Badiou, 2005a, s. 81-82).

Her durumda, öge ve altküme farklı işlemlere bağlı çokluklardır. Bir a kümesinin bütün altkümelerinin kümesi $p(a)$ a 'nın kendisinden farklı bir çokluktur. Şöyle ki, a kümesine ait olan çokluklar kümesi, çoklukların çoklu-sunumundan başka bir şey değildir. Ama a kümesinde kapsanan veya onun altkümeleri olan çokluklar kümesi, yeni $-p(a)$ -farklı bir çokluktur. $p(a)$ kümesi, altkümelerin kümesi olarak güç kümesidir. Güç kümesi, bir aşırılığın ve yarılmının ortaya çıktığını gösterir. a (bir-olarak-sayılan ait olanlar veya ögeler) ve $p(a)$ (bir-olarak-sayılan kapsananlar veya altkümeler) arasındaki yarıma, varlığın çıkmazının ikamet ettiği noktadır. Buna göre, a çokluğuyla ilgisinde ait olma ve kapsama, çoklu varlığı düşünmenin iki farklı yolu değil, sayımın iki farklı işlemi ilgilendirir. a 'nın yapısı a 'nın kendisidir, yani ona ait bütün çokluklardan bir biri oluşturur. Oysa a 'nın bütün altkümelerinin kümesi $-p(a)$ - a 'da kapsanan bütün çokluklardan bir biri oluşturur fakat bu ikinci sayım, a 'yla ilişkili olmasına rağmen, mutlak olarak a 'nın kendisinden farklıdır. İlk sayım durumu (situation) veya yapıyı (structure); ikinci sayım ise üstyapıyı (metastructure) veya durumun muhafazasını (state of situation)⁴ oluşturur (Badiou, 2005a, s. 83). Bu işlemin dolaysız bir sonucu bulunur: yapı ve meta yapı, öge ve altküme, ait olma ve kapsama arasındaki *gedik*; teknik olarak görülebilecek bu fark, aslında varlık ve varlığın ötesinde geçiş olan olay arasındaki yarılmının veya başkalığın temel nedenidir. Bir olay, varlığın çıkmazında, ait olma ve kapsama arasındaki yarılmada ortaya çıkar. Her durumda kesin olan şey, hiçbir a çokluğunun kendisinin altkümelerinin kümesiyle denk düşmediğidir. Ait olma ve kapsama, indirgenemeyecek bir şekilde ayırırlar. Alt kümelerin sayısı ise daima ögelerin sayısından fazladır. Dolayısıyla, kapsama ait olmaya, altkümeler ögelere, üstyapı yapıya, durumun muhafazası da duruma daima aşırı ve fazladır.

⁴ “State of situation”, Badiou terminolojisinin neolojizmlerinden biridir. Hem “devlet” hem de “durum” anlamına gelen “state” kelimesinin çift ve belirsiz anlamı üzerinde oynanan oyunu Türkçeye aynı şekilde çevirmek güç. “Durumun hali” durumun durumu”, veya “konumun durumu” gibi çevirileri var. Biz “state” kelimesinin egemen ve denetim haline, bilgi ve statükonun mevcut durumunu koruma ve bekçilik etme anlamlarına yakın olan “durumun muhafazası” çevirisini daha uygun bulduk. Muhafaza kelimesindeki “hafıza ve muhafız” anlamlarının da bu kullanıma uygun düştüğünü sanıyoruz.

Güç kümesi, aksiyomuyla gösterilen bu kırılma, bir kümenin alt kümelerinin sayısal olarak altkümesi olduğu kümeyi aşması, sonsuz çokluklar düzenini ve kapanamaz bir aşırılığı ortaya çıkarır. Badiou, ait olma ve kapsama arasındaki yarılmayı başka alanlara -bilhassa siyaset alanına- uygular. Ait olma sunuma (presentation), kapsama yeniden-sunuma/temsile (representation) denk gelir. Sunum ve temsil ise, sırayla yalın bir şekilde uygulanan işlemler değildirler. Başka bir deyişle, bir sunumu bir yeniden-sunum/temsil izlediğinde gerçekleşen şey, ilk öğelerin yeniden sayımı olmayıp bütün sunumun, durumun ve araçların değişmesidir. Buna göre, Badiou'nun durumun muhafazası kavramı, kümeler kuramındaki güç kümesine karşılık gelir. Eğer siyasal bir durumu düşünecek olursak, bir sunumdan bir temsile geçiş, aynı zamanda ölçülemez bir iktidarın; belirli ölçütlere göre bir sınıflandırma ve saymaya gidildiğinden dışlananlar, hükmedenler ve hükmedilenler ayrımının ortaya çıkması demektir. Mesela durumda sunulmayan ama temsil yetkisini eline alarak, durumu yeniden yapılandıran devlet gibi bir terimin toplum üzerinde ortaya çıkan bir aşırılığı bulunur. Devletin varlığı bir aşırılık meydana getirir çünkü belirli bir durum içinde sunulan şeyi olduğu gibi veya pürüzsüz bir şekilde temsil etmekten uzak olup, müdahaleyle, hatta kimileyin şiddetle ama daima yeni bir biçimlendirmeye temsil eder. Bu aşırılığın bir de karşı kutbu bulunur: bu sefer bir durumda sunulan fakat temsil edilmeyen bir öğenin –bugünkü siyasal durumda göçmenlerin– fazlalığı söz konusudur.

Dolayısıyla ontolojik çıkmaz, temsilin fazlalığı ve sunumun eksikliğinin ortaya çıkardığı iki diyalektik kutupla görünür hale gelir. Öge ve parça, ait olma ve kapsama arasındaki gedikten kaynaklanan bu iki farklı aşırılık türü asimetrik bir ilişkide buluşurlar. Ait olma ve kapsama arasındaki aşırılık diyalektiğiyle birlikte, Badiou durum ve durumun muhafazası bakımından varolanların bir sınıflandırmasını yapar.

4. Durum ve Durumun Muhafazası

Varlık olarak varlık üzerine söylemin biçiminin ne olduğu sorulduğunda, Badiou tarafından verilen yanıt 'durum'dur. Ontoloji, eğer varsa, durum (thesituation) değil, *bir* durumdur (a situation). Badiou, tutarlı bir çokluğu *durum* olarak adlandırır. Öte yandan, bir durum bir sunumdur. 'Varlık', herhangi bir sunumda kapsananın sunulmasıdır. Sunumun etkililiği varsayıldığında, söz konusu çokluğun terimleri ne olursa olsun, bir durum meydana-gelmenin yeridir (thelplace of taking-place) (Badiou, 2005a, s. 24-25). Her durum, bir-olarak-saymanın kendine özgü belirli işlemini kabul eder.

Herhangi bir şey, bir durumda bir olarak sayıldığında, durumun yapısının etkilerine göre belirli bir kipte duruma ait olduğu anlamına gelir.

Bütün sunum, sayma yasası altında olduğundan tutarsızlık sunulmamıştır gerçekte. Saf çokluk olarak tutarsızlık, birin varolmadığı saymadan önce varsayılmıştır yalnızca. Bir-olarak-sayma, yalnızca yapılaşmış sunumun rejimi değildir aynı zamanda sunumun kendisinin mümkün rejimidir. Ontolojik-olmayan (matematiksel olmayan) bir durumda, çokluk, saymanın bir rejimine göre yasa tarafından düzenlediği sürece mümkündür (Badiou, 2005a, s. 52). Bu nedenle durumu sunumla karıştırmamak önemlidir. Durum, durumun muhafazası olarak iki defa sayılan, hiyerarşik yapılar kuran ve yeni öğeleri bünyesine alan sunumdan daha geniş ve içerikli bir kavramdır. Tanınabilir her varolan bir durum içindedir; sunum ise biçimsel ve içeriksizdir. Her şey bir durum olabilir: şeyler, özellikler, bedenler, gerçek veya hayali varolanlar. Durum, şeylerin kipliklerine –zorunlu, olumsal veya olanaklı olmalarına–karşı kayıtsızdır. Aristoteles’in “tözler vardır” ontolojik savının karşısına Badiou’nun “durumlar vardır” savını koymak gerekir (Feltham&Clemens, 2003, s. 10).

SeanBowden, Badiou’nun sunum ve durum kavramları arasında bir öncelik ilişkisi görür. Bowden’e göre, ontolojik durum, sunumun sunumu olarak kendisini sunamaz. Bunun için bir sunum daha gereklidir: sunumun sunumunun sunumu. Bu da Badiou da varlığın tek anlamlı değil, birden fazla anlamı olduğunu gösterir: durum için ontoloji ve kendisi olarak ontoloji (Bowden, 2008, s. 32). Fakat aksiyomlar bakımından düşündüğümüzde bu uygun bir yorum değildir. Çünkü öncelik ilişkisi kurduğumuzda, bir aşamada durmamızı sağlayacak hiçbir ölçüt ve araç bulunamaz, bu sonsuza kadar devam eder. Sunumun sunumunun sunumu olamaz çünkü sunum zaten kendiliğindedir, tıpkı bir olarak sayma işlemi gibi. Eğer kendiliğinden, daha doğrusu aksiyomatik olarak ortaya konmamış olsaydı, bu durumda bir-olarak-sayma işlemi de önceleyen bir işlemi veya bir aşkın ilke gerekirdi. Her iki durumda da ya sonsuza kadar devam etmek gerekecekti ya da içkin bir ontolojiyi imkânsız kılan aşkın bir ilkeye başvurmak gerekecekti. Bu nedenle, bir durum, bir sunum ve bir işlem yoktur. Bu üç kavram birbirinden farklıdır fakat birbirlerinden tıpkı bir kâğıdın arka ve ön yüzü gibi ayrılamayacak şekilde de birleşirler, birleşmek zorundalar. Bu kavramlara ilişkin her ayırma denemesi, durumdan önce gelen bir yapıyı, yani Biri ortaya çıkaracaktır.

Her durum aynı zamanda bir yapıya sahiptir. Yapı, duruma ait bir terim değildir, kendisi sayılamaz ve bu nedenle kendini etkilerinde tüketir. Yapının kendisi, yapılaştırdığı durum içinde bir öğe olarak sayılamaz: onun varoluşu, onun işlemsel etkisinde tüketilir. Yapı, bir-olarak-sayma, ait olma ve kapsama, üye ve parça, sunum ve temsil arasındaki birebir denkliğin varolmasını sağlamaya çalışır. Ama bunu başka bir yerde tutarsızlığın ortaya çıkması pahasına yapar. Bir durumu

biçimlendiren işlemin kendisini yapılaştırması mümkün değildir. Bu nedenle, durumun yapısını tahkim eden ikinci bir saymaya, yani ikinci bir yapıya ihtiyaç bulunur. İkinci bir sayımın eksikliğinde, yani ikinci bir yapının yokluğunda, aniden ortaya çıkıp kaybolan durumlar görürdük. Fakat bu geçiciliği önleyen ikinci sayım, tahkim etmenin etkeni olduğu kadar kopuşların ve kırılmaların da nedenidir.

Buna göre, her yapılaştırılmış sunum, durumun muhafazası olarak adlandırılan bir üstyapıyı varsayar. Üstyapı, yalın olarak durumun terimlerinin yeniden-sayımı ve tutarlı çoklukların yeniden-düzenlenmesi değildir (Badiou, 2005a, s. 95). Sunumun tutarlılığı, 'boşluğun', yani herhangi bir tutarsızlığın sabitlemesine karşı öncekini koruyan bir üstyapı tarafından bütün yapının yeniden sayılmasını gerektirir. Bütün çoklu-sunum boşluğun tehlikesine maruz kalır çünkü bir-olarak-sayma yasası altında tutarsızlığın adı olan boşluk, kendinde sunulup sabitlenemediğinden, yapının varlıksal temelini, onun hiçliğe değen temelsizliğini açığa çıkarır.

Böylece boşluğun verildiği yerde yapının kendisi de verilir, sayımdan çıkarılma ve sonuç olarak yapıdan çözüldürme mümkün olur. Sunumda boşluğu yasaklamak için *yapının yapılandırılması zorunludur*, böylece 'Birlik var', bir-olarak-sayım için yasal olur (Badiou, 2005a, s. 93). Tüm sunumun iki defa yapılandırıldığı tezi bütününüyle *a priori* görünür. Tutarlı çokluğun gözden kaybolan noktası, işlemin kendisinin bir-olarak-sayımı, sayımın sayımı, üstyapı tarafından sırasıyla durdurulur veya kapatılırsa, ancak o zaman boşluğun herhangi bir sunumunun yasaklanması dolaysız ve sürekli olabilir. Boşluk, tutarsızlığın ve sunulamayanın, yani sunuma musallat olanın düşünülmesini sağlar. İkinci sayma işlemi, uygulamanın bütün süreci boyunca tamamlanmak ve durmaksızın boşluğun tehlikesine karşı Birin kapanmasını nihai olarak gerçekleştirmek ve etkilerini teyit ettirmek için kendi üzerine katlanır. Üstyapı, boşluğun tehlikesine karşı durumda birin varolduğunu evrensel olarak onaylanmayı tesis etmeden sorumludur.

Sonuç olarak, boşluk hayaleti, *ikinci* bir yapısal işlemle, bir tür yeniden-sunum veya üstyapı-yapının yapılaştırılması-aracılığıyla yalnızca defedilebilir. Bu fazla işlem, durumun kendisini yapılaştıran işlemi birleştirecek ve öğelerinin düzenlenmesinin mümkün her yolunu yapılaşdırarak yapacaktır. Yani, durumun öğelerini bu durumun altkümeleri içinde gruplandırarak bir olarak sayacaktır. Bir durumun muhafazası veya üstyapısı, tıpkı ait olmayı tutan başlangıç yapısı gibi kapsamayı tutarak, bir olarak saymayı sağlayacaktır. Muhafaza (state), bir durumun parçalarını ayırt eden, adlandıran, sınıflandıran ve düzenleyen şeydir. Örneğin siyasal bir örnekte hareketle söylersek, devlet (theState), durumun parçalarını, yasal sakinler, vergi verenler, seçmenler, askerler, suçlular, sürücü lisansı olanlar olarak örgütleyendir. Yoksa tek tek insanlarla ilgili değildir. Devletin

ilgisi, yalnızca bir durumun parçaları veya altkümeleriyle ilgilidir, öğeler oldukları gibi yalın olarak var olduklarından, o durumun radikal bir dönüşümünün yolunu açabilen bir durumun parçalarının konfigürasyonu içinde ele alınırlar.

Badiou'nun sadece ontolojide değil felsefenin koşullarında –bilim, sanat, aşk ve siyasal alanda– da kullanılan durumun muhafazası kavramını, sırf bir metafor olarak görmek yanıltıcı olur çünkü siyasal alanda geliştirilen temaların karşı gönderme noktaları, kümeler kuramındaki teorem ve terimlere yakın bir biçimde kullanılır. Badiou'nun amacı, öneriden veya ima edici bir analogiden ziyade kapsanan ilişkilerin düzenini özgüleştiren uygun bir kavramsallaştırma tarzını oluşturmaktır. Durumun muhafazası ifadesinin hem ontolojide hem de siyasal alandaki görevi, 'boşluğun' ortaya çıkmasını veya onun durum için yaratacağı tehlikeyi önlemektir (Norris, 2009, s. 86). Çünkü bir durumda görünen boşluk, o durumun temelsizliğini ve hiçliğini ifşa edip bir sarsıntıya neden olur. Muhafaza, tutarlılığın tutarsızlık üzerindeki hâkimiyetini sağlayıp Birin *varolduğunun* güvencesini sağlar.

Buna göre, yapının, durumun muhafazası tarafından sayıldığı doğrudur. Bütün parçalar arasında 'tüm (total) bir parçanın' var olduğu apaçıktır. Eğer durumun muhafazası, parçaların bütün çokluğunu yapılandırır, o zaman bu tümlük de ona ait olur. Yalnızca bu ikinci sayım, durumlarda birin var olduğuna dair kesin olumlamaya izin verir. Durumun muhafazasının, içsel olarak, durumun kökensel yapısından *ayrı* bir yapı olduğunu tekrarlamak yerinde olur. Bu haliyle, durumla ve onun doğal yapısıyla ilgisinde bir durumun muhafazasının hem ayrı (aşkın) hem eklenmiş (içkin) olduğu söylenebilir. Ayrılmış ve eklenmiş arasındaki bu bağlantı, muhafazayı, sayımın sayımı, birin biri veya üstyapı olarak belirler (Badiou, 2005, s. 98). Bir durumun doğal yapısı ve onun muhafazası arasındaki bağlantının derecesi değişebilir (variable). *Yarılmaya* (gap) ilişkin bu sorun, varlığın analizinin, durumun-içindeki-çoklukların tipolojisinin anahtarıdır.

Bir durumda bir olarak sayıldığında bir çokluk kendini orada *sunulmuş* olarak bulur. Eğer bir de üstyapı veya durumun muhafazası tarafından bir olarak sayılmışsa o zaman onun *temsil* edildiğini de söylemek uygun düşer. Duruma ait olduğu kadar, onda kapsandığı anlamına da gelir. O bir terim-parçadır. Tersine, aşırılık noktası teoremi, sunulmayan (ait olmayan) ama kapsanmış (temsil edilmiş) çoklukların olduğuna işaret eder. Bu çokluklar parçalardır ama terim değildirler. Son olarak, temsil edilmeyen ama sunulan terimler vardır çünkü onlar durumun bir parçasını meydan getirmezler fakat yalnızca onun dolaysız terimlerinden biridirler.

Hem sunulan hem de temsil edilen terimleri *normal*(normal) olarak adlandıracağım. Temsil edilen fakat sunulmayan bir terimi

fazlalık/düzgüsüz (excescence) olarak adlandıracağım. Sunulan fakat temsil edilmeyen terimi *tekil*(singular) olarak adlandıracağım (Badiou, 2005a, s. 99).

Varolanların soruşturulması, sunum ve temsil diyalektiğinin süzgecinden geçer. *Normallik*, *fazlalık/düzgüsüzlük* ve *tekillik*, yapı ve üstyapı veya ait olma ve kapsama arasındaki gediğe bağlanan varlığın bağışına dair tipolojinin kesin kavramlarını şekillendirir. *Normallik*, durumun muhafazası tarafından kökensel birin yeniden güvenceye alınmasından oluşur. *Normal* bir terim hem sunumda hem de temsilde kurulur. *Tekil* terimler bir-etkisine bağlıdır fakat parçalar olarak kavranmazlar çünkü onlar sayım tarafından kabul edilmeyen öğelerin çokluklar olarak oluşmasıdır. Başka bir deyişle, *tekil* bir terim, kesinlikle, durumun bir-çokluğudur fakat o *ayrı bir tarzda* durumun herhangi bir yerinde sunulmayandan oluştuğu müddetçe ayrılamazdır. Bu terim, zorunlu olarak bir parça/altküme olarak düşünülemez. Her ne kadar duruma aitse de bu terim onda kapsanamaz. *Tekil* olan bir sapma ve anormalliğe işaret eder. Olduğu haliyle bu ayrıştırılmaz terim, muhafaza tarafından yeniden-güvenceye alınamayacaktır. Durumda açıkça bir olmasına rağmen muhafaza için bir parça olmadığından, bu terim kesinlikle bir değildir. Farklı bir şekilde söylersek, bu terim var –sunulur– fakat varoluşu muhafaza tarafından doğrudan teyit edilmez. Onun varoluşu yalnızca onu aşan parçalar tarafından ‘taşındığı’ müddetçe teyit edilir. Muhafaza, muhafazanın-biri olarak bu terimi kaydetmek zorunda değildir (Badiou, 2005a, s. 99).

Badiou, bu varlık tipolojilerini şeffaf bir hale dönüştürmek için Marx’ın bir çözümlemesini örnek olarak kullanır. Marx’ın kapitalist toplum çözümlemesini izlersek, hem sunulduğunda (öge olduğunda) hem de temsil edildiğinde (altküme olduğunda) burjuvazi *normal*; sunulan (öge olduğunda) ama temsil edilmediğinde (altküme olmadığına) proletarya *tekil*; sunulmayıp temsil edildiğinden dolayı devlet *fazla/düzgüsüz* bir terimdir. *Tekil* olan aynı zamanda ontolojinin ötesine geçişi sağlayan, boşluğun ortaya çıkışının muhtemel noktasıdır. Aslında *tekil* ve *fazla/düzgüsüz* olan çokluklar, birbirlerini çağıran asimetric kutuplardır: *tekil* çokluk eksikliğiyle, *düzgüsüz* çokluklar ise fazlalıklarıyla diyalektik bir ilişki içine girerler. *Tekil* çokluğun ortaya çıkan veya çıkması muhtemel boşluğu için, durumun muhafazası fazlalıklar üretmek zorunda kalır.

Badiou ontolojisinin temel kavramı “durum” a göre iki ayrı sınıflandırma ortaya çıkar: sunum, bir-olarak-sayma, yapı, ait olma ve öge *durumun tarafında*; temsil, sayımın sayımı, üstyapı, kapsama, altküme/parça *durumun muhafazası tarafındadır* (Badiou, 2005a, s. 103). Bu iki ayrı düzen iki ayrı aksiyom sistemi anlamına gelmez. Ortaya çıkan fazlalıklar, aşırılıklar ve boşluğun hep tek bir çokluk ve aksiyom düzeninin ürünü olduğunu gözden kaçırmamak önemlidir. Eğer ontoloji bir durum değil de yapı (ya da iki çokluk düzeni) olsaydı, orada yalnızca saf çokluklar sunulmuş olmayacak fakat

aynı zamanda temsil de edilecekti; böylece ögeler ve altkümeler için iki aksiyom sistemi olacaktı. Bir tarafta ait olmanın öbür tarafta ise kapsamanın aksiyomunun sunduğu çokluklar olacağından Birden asla kurtulmazdık (Badiou, 2005a, s. 100). Öte yandan, dikkat edilirse, boşluk bu sınıflandırmaya dâhil değildir, ayrı bir aksiyom sistemine bağlı da değildir. Boşluk, aynı aksiyom düzenine dâhil olan bu iki sınıflandırma arasında belirli bir yeri olmadan dolaşım halindedir. Durum ve varlığı olduğu kadar, ontolojik durum ve ontolojik olmayan durumları da birbirine bağlayan boşluk kavramıdır.⁵

Ontoloji, ait olma ve kapsama arasındaki yarılmanın bütün sonuçlarını çıkararak ve o yarılmanın rejimi altına girmeyen altküme kavramını inşa etmekle yükümlüdür. Kapsama, ait olmanınkinden başka bir sayma ilkesinin temelinde ortaya çıkmamalıdır. Bu, ontolojinin çoklukların altkümesinin bir-olarak-sayımı temelinde ilerlemesi gerektiğini söylemekle aynı şeydir. Aşkın bir alana geçişe izin verilmemesi için aynı aksiyom düzenini korumak gerekir. Tam da bu tek aksiyom düzeninde, muhafazanın ‘boşluk karşıtlığı’ asla güvencede değildir. Bilhassa, boşluğun sabitliğinin, altkümeler içindeki herhangi bir yerde mümkün olmamasından dolayı bu kaçınılmazdır. Ontolojik mekanizmada, boşluk, zorunlu bir biçimde altkümedir ve orada hiçbir şey, sayımın özel işlemcileri tarafından tart edilmesini sağlayamaz (Badiou, 2005a, s. 101). Çünkü boşluk ne sunulabilir ne de temsil edilebilir olduğundan herhangi özgül bir ada tahsis edilemez. Ona uygun tek ad, varlığın adıdır sadece.

Sonuç

Badiou'nun ontoloji görüşünde, daha varlık kısmından varlık-olarak-varlık-olmayana (olay görüşüne) geçmeden, ontolojinin kendi içinde baş gösteren yarılmaları ve çıkmazları gördük: saf çoklukların tutarlı bir sunumu olan duruma musallat olan tutarsız çokluk; her durumun sunumunda sunulamayan boşluk ve boşluğun gezginliği; bir kümenin altkümelerinin küme üzerindeki aşırılığı; durumun muhafazasının durum karşısında aşırılığı; ait olma ve kapsama ilişkisi bakımından ortaya çıkan varlık tipolojileri. Bütün bu bölünmeler ve çıkmazlar, gediğin ve aşırılığın öznel, psikolojik veya ideolojik bir şey olmaktan ziyade varlığın bizzat kendisinde olduğunu gösterir. Dolayısıyla

⁵Badiou'nun, *Being and Event*'te temellerini attığı bu ontoloji görüşüne kimi temel eleştiriler yöneltilmiştir. Bu yazının sınırları içinde bunları anmamız mümkün değil. Sadece sıkça yöneltilen iki eleştiriye Badiou'nun hak verdiğini belirtelim: “ait olma ve durum” kavramlarının kimi bakımlardan yetersizliği ve matematiksel ontolojik durumlarla diğer durumlar arasındaki bağlantısızlık. Badiou, bu yetersizliği, *Being and Event*'in ikinci cildi olarak sunduğu *Logics of Worlds* adlı eserinde, “durum” kavramının yerine “dünya ve “ait olma” dışında farklı ilişki türlerini öne sürerek gidermeye çalışır. Matematiksel durumlardan diğer durumlara, yani varlıktan görünüme geçiş için bir mantık –görünüş– kuramını geliştirir. Buna göre, Badiou italik vurguyla, matematiğin varlığın –ontology–; mantığın –ontology– görünüşün söylemi olduğunu öne sürer (Badiou, 2009, s. 39).

boşluğun sunumunun, metafiziğin, teolojinin, mistisizmin, edebiyatın, psikanalizin veya ideolojinin ellerine bırakılmasına gerek yoktur. Badiou da çıkmaz veya aşırılık, “teolojik veya iradeci” bir tasarımın eseri değildir. Bu türden bir tasarım, olayın ve müdahalenin kendisini tözselleştirir: başlangıcını kendisinden alan bir şeye dönüştürür ve aslında üstyapının yaptığını tekrarlar. Eğer öyle olsaydı, o zaman kimi fenomenolojik ve psikanalitik yorumlarda olduğu gibi çıkmazın, yarılmanın veya bükülmelerin kaynağı olarak bir özne gösterilebilirdi. Fakat küme kuramında gördüğümüz gibi, çıkmaz ve yarılmanın kaynağı bizzat ontolojinin –matematiğin– kendisidir.

Badiou’ya göre, yalnızca matematik, batıl inanç, bilgisizlik ve kanaatlerden kopmayı sağlayabilecek bir başlangıcı sağlayabilir. Matematik Platon için, mitin egemenliğini kesintiye uğratan tekil bir düşünme biçimidir. Herhangi bir kutsal sözceleme konumundan bağımsız, kendine-yeterli olan, başka bir deyişle, bütünüyle sekülerleştirilmiş düşünmenin ilk biçimini matematiğe borçluyuz. Platon, kendisinin hakikate ve sofistlerin kanaate dayanan görüşleri arasındaki ayırıcı çizgiyi ve kopuşu ancak matematik sayesinde sağlar. Felsefi düzenlemenin özü olarak sunulan diyalektik konuşma, felsefi diyalog içinde var olmasına var ama sıra bunun ayırıcı tanıtlanmasına gelince kanaatlerle ilgili sorun yeniden baş gösterir ve varlığı şüpheli olmaya başlar. Bu nedenle, diyalektik gerçekten varolan bir şeyden ziyade yalnızca bir öneri, bir proje olarak savunulur. Diyalektik bir program, bir sezgi iken, matematik gerçekten varolan, kullanılabilir bir usuldür (Badiou, 2004, s. 22). Dolayısıyla matematik felsefe için hem bir kesinti işlemi hem de ontolojik olanın sunumu bakımından hayati bir rol oynar.

Bu matematiksel sunum, varlığı çeşitlendirmek yerine eksiltmeyi, çok anlamlılık yerine tek anlamlılığını verir bize. Badiou için ontolojinin kendisi daima sunulan şeylerin yüklemelerini, tikel belirlenimlerini bir yana bıraktığımız zaman düşünceye kalanları toplar. Badiou’nun kendisini Platoncu –elbette çokluğun Platonculuğu– ilan etmesinin nedenini de bu açıdan yorumlamak gerekir. Platoncu tavır, anlamdan ziyade varlığın biçimini belirlemeye kalkıştığında meşruluk protokolleri yerine kırılma ve kopuş çizgileri çıkarmaya çalışır. Bu nedenle, varlık ancak eksiltici bir boyutla değerlendirildiğinde bir kırılma ve kopuştan söz edebiliriz. Badiou varlığın ötesine, mucize veya mistik bir yöne sapmayan bir geçişi sunmak ister. Onun “olay” diye adlandırdığı bu geçiş ancak bizzat varlığın kendi içkin ilişkileri temelindeki bir çıkmazla mümkün olabilir. Boşluğun kestirilemeyen yeri ve durumun muhafazasının durumu (veya kapsamanın ait olma) üzerinde ölçülemeyen aşırılığında olduğu gibi.

Felsefe, ontoloji alanındaki işleyişin “meta-ontolojik” sonuçlarını çıkarıp daha geniş bir alanda eklenmesini sağlar. Felsefeye düşen matematik=ontoloji denliğini açıklamak ve

temellendirmeye çalışmaktır. Bu savın tanıtlanması, belirli matematiksel parçaların kullanılmasını öngörür ama yine de onlar belirli felsefi kurallar tarafından yönlendirilir. Başlangıçtaki sunumun sunumu ve durum içinde sunulan şeylerin farkı, matematiksel ontoloji ve felsefenin ayrılık noktalarından sadece birisidir. “Matematik ontolojidir” dendiğinde, bu ontolojinin kavramları, araçları ve işleyişi ortaya konduğunda, yenilik sadece ontolojiyle sınırlı kalmaz, felsefenin konumu da değişir. Felsefenin görevi, bu ontolojik işlemleri yorumlamak ve açık kılmaktır. Ait olma ve kapsama arasındaki aşırılıktan veya boşluğun sunumundan ortaya çıkan çıkmaz, felsefenin de ortaya çıkışıdır. Çünkü felsefe, “çıkılmaz ve istisnai” olanı düşünmekle gerçekten kendi adını hak edebilir. Varlık alanına aşırı olan olay kuramı, belki minimal bir gedikten ortaya çıkar ama bir felsefenin kendine öncel aldığı ontolojiye dayandığından felsefenin müdahalesi için geniş ve yaratıcı bir alan açılır. Varlığın çıkmazı aynı zamanda felsefenin kendi koşullarından devraldığı temel öğelerin ve terimlerin ortaya çıkış nedenidir: Olay, özne ve hakikat.

Bu çıkmaz, felsefeye, olayın, hakikatin ve öznenin ortaya çıktığı kendi koşulları –sanat, siyaset, bilim, aşk– ve ontoloji arasında özel türden bir düğümlenme imkânı sağlar. Felsefe ne ontolojidir ne de hakikatlerin üretilme bölgesidir; ontoloji bakımından matematiğe, hakikatler bakımından koşullarına bağlıdır. Felsefenin kendisine “has bir nesnesi” olmadığından, durum ve olay, bilgi ve hakikat, birey ve öznenin karşılaşabilmesinin birlikte mümkün (compossible) olabilecekleri boş uzamı oluşturur. Bu bakımdan, felsefenin, ontoloji ve kendi koşulları arasında (aynı zamanda koşulların da kendileri arasında) bir dolaşım uzamı sağladığını ve asıl olarak bu dolaşım uzamında iş gördüğünü söylememiz gerekir. Matematik ontolojidir ama ontoloji olduğunu bilmez, bunu söyleyen felsefedir; felsefenin koşulları -sanat, siyaset, bilim ve aşk- hakikatleri üretirler ama bu hakikatleri kapıp sonsuzluğa bağlayan felsefedir. Bu tabloya bakıldığında, düşünce bölgeleri - ontoloji, hakikat usulleri ve felsefe- arasında sürekli bir dolaşımın olduğu, bir kavramı veya işlemi taşıyan ve oradan bir şey alan ya da eksilten bir ilişkinin olduğunu görürüz. Bu ilişki hatta ilişki- olmayan ancak felsefenin sonsuz ve boş uzamı içinde gerçekleştirilebilir.

REFERANSLAR

- Aristoteles (1996) *Metafizik*, çev. Ahmet Arslan, İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Badiou, A. (2004). “Platon is mand Mathematical Ontology”, *Theoretical Writings* içinde, ed. trans. Ray Brassier and Alberto Toscano, London&New York: Continuum.
- Badiou, A. (2004). The Question of Being Today, *Theoretical Writings* içinde, ed. trans. Ray Brassier and Alberto Toscano, London&New York: Continuum.
- Badiou, A. (2005a) *Being and Event*, trans. Oliver Feltham, London&New York: Continuum.
- Badiou, A. (2005b) *Felsefe İçin Manifesto*, çev. Nilgün Tatal-Hakkı Hünler, İzmir: Ara-lık Yayınları.
- Badiou, A. (2006) *Sonsuz Düşünce*, çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları.
- Badiou, A. (2009) *Logics of Worlds*, trans. Alberto Toscano, London&New York: Continuum.
- Bowden, S. (2008) “Alain Badiou: Problematics and The Different Senses of Being in Being and Event”, *Parrhesia*, Number 5, pp. 32-47.
- Deleuze, G.&Guattari, F. (2006) *Felsefe Nedir?* çev. Turhan Ilgaz, İstanbul: YKY.
- Feltham, O. (2008) *Alain Badiou Live Theory*, London&New York: Continuum.
- Feltham, O. and Clemens, J. (2003) “An Introduction to Alain Badiou’s Philosophy”, *Infinite Thought* içinde, trans. Oliver Feltham and Justin Clemens, London&New York: Continuum.
- Hallward, P. (2003) *Subjectto Truth*, Minneapolis&London: University of Minnesota Press.
- Heidegger, M. (2008) *Varlık ve Zaman*, çev. Kaan Ökten, İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Heidegger, M. (2009) *Metafizik Nedir?* çev. Yusuf Örnek, Ankara: TFK Yayınları.
- Heidegger, M. (1990) *Nedir Bu Felsefe?* çev. Dürrin Tunç, İstanbul: Logos Yayınları.
- Ling, A.(2010) “Ontology”, *Alain Badiou Key Concepts* içinde, ed. A. J. Bartlett and Justin Clemens, Durham: Acumen.

Norris, C. (2009) *Badiou's Being and Event*, London&New York: Continuum.